

SHTETIT

BIBLIOTEKA E

SHH-32

R.57

GJIROKASTER

KAPLAN RESULI



*Giorgjani*

NOVELË

R

KAPLLAN RESULI

8SH-32

8SH-32

R. 57

BIBLIOTEKA E SHIETIT  
GJROMASTIC

3

# GJARPNI

(Novelë)

34436  
~~48925~~

## **NXANËSVE TË MI TETOVARE**

**për atdhedashurinë e tyre të flaktë,**

**për guximin revolucionar**

**dhe krenarinë kombëtare.**

**Autori**

## PROLOG

Historia e gjarpnit, për të cilin bahet fjalë në këtë novelë, ka ndodhë në ditët tona, në krahinat tona, por përtej kufijve politikë të atdheut tonë. Ajo tash mund të tingëllojë edhe si legjendë. Se legjendë asht për ne shtypja, diskriminimi, padrejtësia, vujtja, skamja e mjerimi. Mirëpo për vllaznit tonë atje përtej kufinit, në Kosovën martire, edhe sot e kësaj dite, kjo histori asht një e vërtetë jetësore, asht kafshata e idhtë e bukës së përditshme që po e kapërdijnë jo vetëm me djersë, por edhe me lot e me gjak.

Unë isha atje dhe e provova në kurrizin tem atë jetë. Jetë i thançin! U rrita e vujta atje si të gjithë të tjerët. Dhe qëllova në Ulqin kur e ndigjova për herë të parë historinë e gjarpnit. Ishte 1956. Më kujtohet fare mirë, ndonëse kanë kalue dhetë vjet që nga ajo ditë gush-ti, kur më treguen për Blerim Metën, që qenka shërue në një mënyrë krejtësisht të çuditshme

e të papritun. Ai banonte në kalanë e Tivarit, aty në mes ullijve dhe blerimit të përherëshëm, dhe unë s'pritova të shkoj e të takohem me te. Mirëpo sa u dëshpërova kur më thanë pri-ndët e tij:

— Blerimi vërtet ka qenë shumë i sëm-undë dhe shumë i talentuem... por... ai ma s'je-ton.

M'u duk sikur më ra qielli mbi kokë. Dhe më erdhi keq. Më erdhi jashtëzakonisht keq. U kërkova ndjesë për plagën që pa dashje ua lëndova dhe aq ma tepër që pyeta në atë më-nyrë për birin e tyne, tue mendue se ishte gjallë.

Atëhere ata, tue më shikue me trishtim, më thanë:

— Historia e gjarpnit ka ndodhë në Virpa-zar. I ka ndodhë të birit të Baki Blinit. Ashtu kemi ndigjue. Tash vonë bile. Në qoftë se s'ga-bohemi, djalin e quejnë Jeton.

U nisa për Virpazar, atje në cepin veripe-rëndimor të Liqenit të Shkodrës, dhe e kërkova Jetonin.

Përpara një kasolleje me kashtë, që tymo-nte nga të katër anët, më doli baba i djalit, peshkatari plak Baki Blini. Kur e pyeta ku ishte Jetoni, ai më shikoi një çast me habi, ma-ndej ju mbushën sytë me lot.

— Na la Jetoni, bir. S'jeton ma Jetoni, —  
më tha ai dhe, tue fshi lotët me bërrylat e xha-  
ketës së vjetër, më tregoi një vorr aty buzë  
liqenit.

Sytë më gufuen edhe mue, por e përmbaj-  
ta veten.

Disa minuta ma vonë, kur e pyeta mos  
dinte gja për historinë e gjarpnit, xha Bakiu  
shtoi mengadalë:

— Atje në Tuz asht një djalë. E quejnë  
Lul Gjoluli. Më kanë thanë se atij i ka ndodhë  
historia me gjarpnin.

Ndonëse rrugët janë të lodhshme, kuresh-  
tja s'më la. Mbas disa ditësh e kërkova Lulin  
në Tuz. Mirëpo prindët e tij më treguen vetëm  
librat e djalit dhe më thanë me dhimbje:

— Ai ma kurrë s'do t'i hapë këto libra, që  
aq shumë i deshte. Vdiq Luli ynë dhe na la  
shkretë, or mik.

Ndeja një orë të mirë me prindët e të ndje-  
rit djalë, u përpoqa t'i ngushulloj sadopak dhe  
mandej i pyeta për historinë e gjarpnit që më  
kishte çue aty.

— Aha! — banë të shkretuemit. — His-  
toria e gjarpnit ka ndodhë në Plavë, or mik!  
I ka ndodhë Armirit të Musto Gjokalës.

Shpresojsha me e gjetë Armirin gjallë.  
Mirëpo Musto Gjokala, kur e pyeta për të bi-

rin, rënkoji thellë, drodhi mustaqet i mërzitun dhe më tha:

— Eh, sa bukur i binte ai lahutës! Zogu i malit i zbriste në sup dhe e ndigjonte i shas-tisun.

Nga Plava e Gucia zbrita në Pejë, ktheva në Rozhajë, në Tutin e në Dukagjin<sup>1)</sup>. Shkova në Mitrovicë, në Podujevë e në Prishtinë. Gjithnji tue ndjekë gjurmat e historisë së gjar-pnit, shkova edhe në Gjakovë e në Prizren, në Ferizaj e në Kaçanik, në Preshevë, Gilan e Kumanovë. E ku nuk shkova? Ku nuk pyeta? Me ke s'u takova dhe çka s'ndigjova? Çka s'pashë?

Në Manastir nji nanë shkuli flokët nga idhnimi, kur i kujtova të birin, që i kishte vdekë nga uja. Në Resën zemra më pikoi gjak, tue shikue fotografinë e vogëlushit Dashnor Shpendi, ndërsa në Ohër e në Strugë qava edhe unë me prindët e Artës e të Artanit, se s'isha ma në gjendje me u përmbajtë.

Mandej shkova në Dibër, në Kërçovë e në Gostivar. Shkova edhe në Shkup, por kot.

Mbas disa muejsh u emnova arësimitar në Tetovë. Aty takova nji mësues, që më drejtoi

---

1) Dukagjin — qytetin e Dukagjinit tash, e quejnë Jenipazar, Novi Pazar dhe Tregu i Ri.

te Astrit Luboteni, në mëhallën e Muharrem Nallbanit, karshi Çarshisë së Epërme.

U nisa pra edhe këtë herë, disi si pa qejf e i lodhun, me dyshim. Mirëpo sa u gëzova kur hapa derën e avllisë dhe në oborrin e një shtëpie të vjetër, përdhese, siç i thojshin andej dojmallije, pashë një djalë të ri, që i kishte apo s'i kishte nandëmbëdhetë pranvera. Zemra më rrahu fort dhe e ndjeva se ky do të ishte Astrit Luboteni, njeriu që kërkojsha prej kohësh, qytet më qytet e kasolle më kasolle.

Kur e pyeta, djaloshi sykaltër më tha:

— Po, unë jam Astrit Luboteni.

Zani i tij, ai za aq i ambël, aq i butë, aq i pastër e melodioz, edhe tash që po e kujtoj, mbas gati dhetë vjetësh, më kumbon në veshë e më ngjall admirim.

U gëzova pa masë që ma në fund e gjeta. E shikojsha me kureshtje, si një njeri të jash-tëzakonshëm. Dukej mirë me shëndet. Vërtet ishte pak i hequn në fytyrë, por sytë i shkëlqejshin dhe zanin e kishte të kthjellët.

Mbas fjalëve të para që ndërrova me te, kuptova se atë vit kishte krye gjimnazin dhe kishte dalë mirë me mësim, shkëlqyeshëm. Dëshironte me i vazhdue studimet në Shkup, madje kishte zgjedhë edhe degën e mjekësisë,



se ate kishte për zemër ma shumë, mirëpo s'i kishin dhanë bursë, se babën, para pak kohe, ja kishin burgosë për herë të dytë.

— Nuk po mundem me gjetë as punë ndokund, — më tha i dëshpëruem e tue ndryshë grushtat.

Mandej, si u ulëm në bar të njomë, nën hijen e një dardhe, ai ma tregoi historinë e gjarpnit fill e për pe, ashtu siç do të përpiqem me jua tregue edhe unë juve.

## KAPITULLI I PARË

Vjeshtë e shëmtueme tetovare. Gjethet e pemëve, si të mekuna, pikin një mbas një prej degëve, valviten në ajrin e amulluem dhe bien për tokë. Bari nën pemë, i vyshkun e i trishtë, sikur e ka varë kryet e vajton. Herë-herë dridhet si para stuhisë dhe të duket se edhe toka për diçka rrëqethet. Kudo rreth e qark depërtonte zverdhina, një zverdhinë trishtuese, që të lodhte sytë e të mërziste.

Edhe shtëpitë ishin të lyeme me një farë ngjyre të verdhë. Vetëm rreth dritareve spikaste një rryp i ngushtë dërrase, zakonisht i bojatisun me bojë të kaltër. Çatitë e shtëpive ishin të gjana, të ulëta, muret me qerpiq, të ngushtë. Po t'i rrëmojshit me majën e thonit, troshiteshin si dhé. Ndoshta për këtë shkak edhe e kishin strehën e gjanë këto shtëpi, se, sikur t'i rrihte një shi pak ma i fortë, do të shkriheshin e s'do t'u mbetej as nami as nishani.

Shkumbini i Tetovës, menjherë, si hyn në